

Sygn. akt III Ca 766/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. G.

przeciwko B. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 26 stycznia 2018 r., sygn. akt I C 4060/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 2329,54 zł (dwa tysiące trzysta dwadzieścia dziewięć złotych pięćdziesiąt cztery grosze) wraz z:

a. odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 152,01zł (sto pięćdziesiąt dwa złote jeden grosz) od dnia 28 sierpnia 2017r.,

b. odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty 2177,53zł (dwa tysiące sto siedemdziesiąt siedem złotych pięćdziesiąt trzy grosze) od dnia 28 sierpnia 2017r.,

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 767,79 zł (siedemset sześćdziesiąt siedem złotych siedemdziesiąt dziewięć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

II. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 72 zł (siedemdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Powodowie domagali się zasądzenia od pozwanej solidarnie kwoty 2685,40zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie uregulowanych w art.481§2 kc od dnia wniesienia

pozwu do dnia zapłaty. wskazali w uzasadnieniu, że prowadzą działalność gospodarczą w ramach której zawarli z pozwaną umowę pożyczki gotówkowej w dniu 15.01.2016r. na kwotę 5090zł, płatną w terminach miesięcznych począwszy od 5.03.2016r. pozwana spłaciła 5 rat, zaksięgowanych na poczet kosztów wezwań, odsetek za opóźnienie od niespłaconych rat pożyczki, odsetek kapitałowych oraz kapitału. W związku z brakiem wpłat wezwano pozwaną do zapłaty pod rygorem dalszych czynności egzekucyjnych, pozwana dokonała jedynie częściowej spłaty kwoty 200zł. Jako podstawę zarachowania wpłaconej kwoty powodowie wskazali §8 pkt 4 umowy. Powodowie wezwali w związku z tym pozwaną do zapłaty pod rygorem wypowiedzenia umowy, wezwanie pozostało bez odpowiedzi. Powodowie podjęli czynności windykacyjne, a 14.11.16r. dokonali wypowiedzenia umowy pożyczki. pożyczka stała się w związku z tym wymagalna w całości 24.12.16r. po tej dacie pozwana wpłaciła kwotę 1900zł, którą zaksięgowano na poczet kosztów windykacji, wezwań, odsetek za opóźnienie, odsetek kapitałowych oraz kapitału. Kolejne wezwanie przesądowe okazało się bezskuteczne. wskazali, że na dochodzoną kwotę składa się 2510,17 zł z tytułu niespłaconego kapitału, 175,23 zł z tytułu odsetek za opóźnienie od zadłużenia przeterminowanego od 24.12.16r. do 24.08.2017r.

W dniu 20.09.2017r, wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwana zaskarżyła go w całości podnosząc zarzut braku wskazania podstaw i wysokości wierzytelności. zakwestionowała w szczególności próbę obciążenia jej opłatą prowizyjną od udzielonej pożyczki w kwocie 2090 zł, uznając, że skoro stanowi ona 2/3 kwoty wypłaconego jej świadczenia, to jest ona zawyżona w sposób naruszający dobre obyczaje i interes konsumenta w rozumieniu art. 385¹§1kc. Wywodziła, że przez takie jej ukształtowanie powodowie mieli na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i uzyskanie zysku przekraczającego godziwe wynagrodzenie. Umowa nie określa zaś kalkulacji tej należności. zarzuciła ponadto, że pozwana nie przedstawiła wyliczenia dokonanych przez pozwaną wpłat.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 2685,40zł z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 31 sierpnia 2017r. oraz kwotę 1017 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że 15 stycznia 2016 r. powodowie prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...), A. G., (...) Spółka Cywilna z siedzibą w T. zawarli z pozwaną B. K. umowę pożyczki gotówkowej w kwocie 5 090 zł na okres od dnia 15 stycznia 2016 r. do 5 lutego 2018 r. Pozwana z tytułu umowy otrzymała kwotę 3000 zł, gdyż z pożyczki potrącono kwotę 2 090 zł tytułem prowizji. Kapitał pożyczki był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność wysokości odsetek ustawowych uregulowanych w art. 359 § 2 k.c. Strony ustaliły, że pożyczka będzie spłacana w ratach i niespłacenie raty pożyczki w całości lub w części w ustalonym terminie powoduje uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane, od którego pożyczkodawca naliczał odsetki według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie uregulowanych w art. 481 § 2 k.c. W przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego spłaty zaliczano w następującej kolejności: koszty, odsetki od zadłużenia przeterminowanego, odsetki, kapitał pożyczki. Pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę w formie pisemnej z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku niespłacenia przez pożyczkobiorcę dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki. Od całego pozostałego do zapłaty kapitału pożyczki, pożyczkodawca naliczał odsetki według stopy procentowej określonej dla zadłużenia przeterminowanego. Całkowity koszt pożyczki stanowił kwotę 2 663,89 zł i składał się z kwoty prowizji oraz kwoty odsetek należnych za cały okres obowiązywania umowy w wysokości 573,98 zł.

Pozwana dokonywała spłat należności z umowy pożyczki w kwocie 262 zł w dniu 9 marca 2016 r., w kwocie 256 zł w dniu 15 kwietnia 2016 r., w kwocie 235 zł w dniu 12 maja 2016 r., w kwocie 234,02 zł w dniu 10 czerwca 2016 r., w kwocie 100 zł w dniu 11 sierpnia 2016 r., w kwocie 100 zł w dniu 1 września 2016 r., w kwocie 60 zł w dniu 12 września 2016 r., w kwocie 200 zł w dniu 29 września 2016 r., a w dniu 23 lutego 2017 r. w kwocie 1 900 zł.

Pozwana była wzywana pismem z 13 września 2016 r. do zapłaty zaległych rat w kwocie 512,55 zł w terminie 7 dni, a następnie pismem z 13 października 2016 r., w którym wzywano ją do zapłaty kwoty 576,09 zł w terminie 7 dni. Następnie pismem z 14 listopada 2016 r. wypowiedziano umowę pożyczki z 15 stycznia 2016 r. z zachowaniem 30-

dniowego okresu wypowiedzenia i wezwano pozwaną do zapłaty kwoty 4 669,13 zł pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wypowiedzenie umowy zostało doręczone pozwanej 23 listopada 2016 r. Pismem z 7 kwietnia 2017 r. powodowie wzywali pozwaną do spłaty należności w kwocie 2 551,57 zł pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy przytoczył art. 720§1kc. Wskazał, że możliwość nałożenia na konsumenta obowiązku zapłaty prowizji jest wynikiem zgody ustawodawcy na jej zastrzeżenie przez kredytodawców (art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim. Podał, że zawarta przez strony umowa pożyczki była umową odpłatną. Sąd Rejonowy uznał, że opłata prowizyjna należy do głównych świadczeń stron, a w umowie łączącej strony została sformułowana w sposób jednoznaczny. Ponadto zważył, że umowa ta została zawarta przed wejściem w życie art.36a ustawy o kredycie konsumenckim (wszedł on w życie 11 marca 2016r.). Sąd Rejonowy wskazał, że sposób dokonania rozliczenia wpłat dokonanych przez pozwaną nie wzbudził jego wątpliwości. O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego w postaci art. 385¹§1kc w zw. z art. 359§2¹kc w zw. z art. 58§1kc poprzez wadliwe przyjęcie, że postanowienie umowy przewidujące możliwość obciążenia pozwanej prowizją w łącznej wysokości 2090 zł nie stanowi próby obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych, jak również nie narusza dobrych obyczajów i interesu konsumenta w rozumieniu art. 385¹§1kc. Zarzuciła też naruszenie art. 233§1kpc poprzez przyjęcie, że strona powodowa wykazała wysokość zaległości pozwanej w sytuacji, gdy nie przedłożyła żadnego dowodu obrazującego sposób rozliczenia wpłat udokumentowanych przez pozwaną.

Stawiając te zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, względnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Wniosła też o zasądzenie kosztów postępowania.

Powodowie na żądanie sądu odwoławczego wnieśli pismo z 2.10.2018r. wskazując w nim sposób rozliczenia dokonanych przez pozwaną wpłat.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja odniosła skutek jedynie w części, w granicach zaskarżenia.

Podniesiony w niej zarzut naruszenia art. 233§1kpc uznać należało jednak za chybiony. Powodowie na poparcie swych twierdzeń przedstawili umowę pożyczki, której zawarcie nie było przez pozwaną kwestionowane. W pozwie powołali się także na postanowienia tej umowy wskazując je jako podstawę zaliczenia dokonanych przez pozwaną wpłat. W tej sytuacji dokonanie tego rozliczenia znajdowało swe podstawy w umowie, a jego weryfikacja- a tym samym weryfikacja wysokości dochodzonego roszczenia należała do Sądu. Operacja ta, jakkolwiek dość skomplikowana pod względem rachunkowym nie była niemożliwa do wykonania bez przedstawienia wyliczenia. Nadmienić należy, że w tym zakresie wchodziło grę skorzystanie z bieglego ds. rachunkowości, jednak wniosek taki nie został złożony przez pozwaną. Prawidłowe rozłożenie ciężaru dowodzenia – zgodnie z art. 6 kc zobowiązywało powodów do wykazania istnienia zawarcia umowy pożyczki i wysokości wynikającej z niej należności, a rzeczą pozwanej było udowodnić, że należność spłaciła. Pozwana przedstawiła dowody wpłat, prawidłowo ocenione i uwzględnione przez Sąd Rejonowy. Prawidłowo Sąd Rejonowy nie uwzględnił wpłaty w kwocie 235 zł z dnia 21 marca 2016r.(k. 26), która jak wynika z opisu dotyczyła innej umowy. W tym zakresie zresztą apelacja nie zawiera zarzutu. Rzeczą Sądu było dokonanie kontroli, w jakim zakresie przy uwzględnieniu postanowień umowy stron dokonane wpłaty spowodowały wygaśnięcie roszczenia powodów.

Pozwana w toku postępowania opierała swe stanowisko na kwestionowaniu zawartego umowy postanowienia o prowizji wskazując, że jest ona zawyżona w sposób naruszający dobre obyczaje i interes konsumenta w rozumieniu art. 385¹§1kc. Wywodziła, że przez takie jej ukształtowanie powodowie mieli na celu obejście przepisów o odsetkach

maksymalnych i uzyskanie zysku przekraczającego godziwe wynagrodzenie. Sąd Rejonowy nie podzielił tego zarzutu, odnosząc go do unormowania z art. 385¹§1kc, uznając że stanowi ono jedno z głównych świadczeń stron i zostało w umowie określone w sposób jednoznaczny. To ustalenie sądu I instancji sąd okręgowy podziela. W §10 umowy wyraźnie wskazano wysokość prowizji. Zatem została ona określona jednoznacznie. Na podzielenie zasługuje też wniosek sądu rejonowego, że stanowi ona jedno z głównych świadczeń stron.

Odnosząc się w tym zakresie do art. 385¹§1kc, podnieść należy, że ustawodawca wyraźnie wyłączył możliwość uznania za niedozwoloną klauzulę umowną jej postanowienia dotyczącego świadczenia głównego określonego w sposób jednoznaczny. W tym kontekście podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 385¹§1kc uznać należy za niezasadny. Sformułowany zarzut zawierał jednocześnie wskazanie art. 385¹§1kc i art. 58§1kc. Oba te przepisy nie mogą być stosowane łącznie, każdy z nich przewiduje bowiem inne sankcje w przypadku zaistnienia podstaw do ich zastosowania. Mają też inny zakres stosowania (art. 385¹§1kc dotyczy tylko praw konsumentów). Rozważenia w związku z tym wymaga, czy postanowienie umowy dotyczące prowizji w kwocie 2090zł jest nieważne w kontekście art. 58§1kc i stanowi obejście przepisu o odsetkach maksymalnych. Badając tę kwestię sąd rejonowy słusznie wskazał na dopuszczenie przez ustawodawcę prowizji w umowie kredytu konsumenckiego. Zasadnie też zauważył co do art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, że oceniana umowa zawarta została przed jego wejściem w życie.

Ocena, czy to konkretne postanowienie umowne jest nieważne w świetle treści art. 58§1kc winno być dokonane w odwołaniu do wskazanych wyżej okoliczności przywołanych przez Sąd Rejonowy. Skoro ustawodawca wprost przewiduje możliwość pobrania prowizji w umowie pożyczki konsumenckiej, to postanowienie takie samo z siebie nie może być uznane za mające na celu obejście prawa. Z kolei badanie wysokości przewidzianej w umowie prowizji winno mieć na względzie okoliczności konkretnej sprawy. Do tych okoliczności należy zaliczyć wysokość pożyczki i okres jej udzielenia, który łączy się z koniecznością prowadzenia obsługi pożyczki.

W tym kontekście pomocniczo posłużyć się można przy ocenie elementami uwzględnionymi przez ustawodawcę przy formułowaniu art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, nieobowiązującym jeszcze w dacie zawierania umowy. Zawiera on bowiem dane wskazujące na to, co jest akceptowane przez ustawodawcę, a istotne z punktu widzenia rachunku ekonomicznego oraz zasad prowadzenia działalności pożyczkowej zgodnie z zasadami uczciwego obrotu. We wskazanym przepisie powołano właśnie takie czynniki jak kwota udzielonego kredytu oraz okres udzielenia kredytu. Nadmienić należy, że w okresie zawarcia ocenianej umowy żadne ograniczenia prowizji nie były w sposób sztywny narzucone przez ustawodawcę, a postanowienia umowy mogły być oceniane w świetle przepisów ogólnych.

W kontekście ww. rozważań wskazać należy, że pożyczka udzielona została pozwanej na okres 751 dni, a jej faktyczna wysokość wynosiła 3000zł. Zatem maksymalna wysokość kosztów pozaodsetkowych według wzoru z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim wynosiłaby 2601,30zł. Jakkolwiek zatem przepis ten nie miał zastosowania do niniejszej umowy, to jednak daje pewien obraz dla oceny, czy prowizja w niniejszej sprawie jest na tyle wysoka, że określić ją należało jako mającą na celu obejście ustawy. W kontekście przywołanych okoliczności sąd odwoławczy podzielił ocenę sądu I instancji, że brak wystarczających przesłanek do takiego zakwalifikowania prowizji przewidzianej w umowie.

Z tych powodów zarzuty apelacji nie odniosły skutku. W granicach apelacji sąd okręgowy dokonał natomiast kontroli prawidłowości zaliczenia wpłat dokonanych przez pozwaną. Oceny tej dokonał przy uwzględnieniu postanowień umowy. Na potrzeby tej oceny sąd okręgowy zażądał od powodów szczegółowego wyliczenia dokonanego zaliczenia należności wpłaconej przez pozwaną. Przedstawione w piśmie powodów z 2.10.2018r. wyliczenie nie mogło zostać zaakceptowane z tego powodu, że wskazuje ono na zaliczenie początkowych wpłat na koszty wezwań z 12.04.2016r., 12.07.2016r., 12.08.2016r., co do których powodowie nie wykazali ich dokonania ani nie zawarli w pozwie twierdzeń o skierowaniu takich wezwań do pozwanej. Ponadto z wyliczenia wynika zaliczanie wpłat najpierw na kapitał a potem na odsetki i koszty wezwań(co wynika jednoznacznie z rozbicia kwot zaliczanych na te koszty na części w poszczególnych wpłatach (str. 4 pisma). Takie zaliczanie było sprzeczne z zawartą przez strony umową. Zatem przedstawione wyliczenie nie zasługiwało na przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia.

Sąd odwoławczy dokonał zatem własnych wyliczeń, które oparł na treści postanowień umowy, a to harmonogramie spłaty, § 3 pkt 5 umowy („pożyczkodawca dokonywane spłaty będzie zaliczał w następującej kolejności: odsetki, kapitał, pożyczki”) i §8 pkt 4 w zw. z §12 pkt 4 (w przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego spłaty zalicza się w następującej kolejności: koszty wezwań i czynności windykacyjnych, odsetki od zadłużenia przeterminowanego, odsetki i kapitał pożyczki). Uwzględniono przy tym wynikającą z umowy wysokość odsetek umownych wynoszących 10% w stosunku rocznym oraz ustaloną umownie wysokość oprocentowania należności przeterminowanych – 14%. Sąd okręgowy uwzględnił, że te ostatnie zaliczać należało jedynie od kwoty zaległego kapitału, a to z uwagi na treść art. 482§1 kc (zakaz anatocyzmu). Zauważył, że w powodowie nie mogą być definiowani jako instytucja kredytowa, a udzielona pożyczka nie może być uznana jako długoterminowa w rozumieniu art. 482§2kc. Zatem art. 482§2kc nie ma w sprawie zastosowania. Ponadto przy wyliczeniu zastosowanie znalazło postanowienie §4 ust.1 umowy pozwalające pozwanej na wcześniejszą spłatę należności i pozbawiające powodów prawa pobierania odsetek od wcześniej spłaconej należności. Zatem w razie wpłaty na kapitał przed terminem, odliczono odpowiednią część odsetek umownych ujętych w harmonogramie.

Przy uwzględnieniu wskazanych zasad rozliczenia wpłat dokonanych przez pozwaną w czasie obowiązywania umowy Sąd dokonał w następujący sposób:

Data wpłaty	Kwota wpłaty	Na koszty wezwań i windykacji	Na odsetki przeterminowane.	Na odsetki umowne	Na należność główną
9.03.16	262zł		0,30zł	72,45zł	189,25zł
15.04.16	256zł		0,82 zł	48,96zł	206,22zł (w tym 12,80zł przed terminem)
12.05.16	235zł		0,49 zł	34,24 zł	200,27zł (w tym 16,73 zł przed terminem)
10.06.16	234,02zł		0,35zł	35,43 zł	198,24 zł (w tym 18,25 zł przed terminem)
11.08.16	100zł		3,03 zł	64,11 zł	32,86zł
1.09.16	100zł		1,35 zł	-	98,65zł
12.09.16	60zł		0,83 zł	40,20 zł	18,97 zł
29.09.16	200zł	20 zł	17,22 zł		161,59 zł

Na dzień wypowiedzenia pozostały zatem do zapłaty:

- należności z tytułu kosztów wezwań i czynności windykacyjnych- 170zł,

odsetki przeterminowane: 12,10zł,

odsetki umowne 77,98 zł (w tym 15,20 zł jako część odsetek umownych od raty, która miała być płatna 5.01.2017r.wyliczona za okres do 23.12.2016r.)

i kapitał- w kwocie 3728,78 zł.

Wpłatę po wypowiedzeniu umowy (dokonaną 23.02.17) 1900zł – rozliczono następująco:

- na koszty - 170zł

- na odsetki przeterminowane 100,77zł (12,10 zł do dnia wypowiedzenia + 88,67zł od całej kwoty kapitału za okres od 24.12.2016r. do 23.02.2017r.)

- na odsetki umowne z okresu obowiązywania umowy- 77,98 zł

- na należność główną 1551,25 zł.

Zatem po dokonaniu tej wpłaty pozostała do zapłaty kwota główna 2177,53 zł należne od niej odsetki przeterminowane za okres do wniesienia powództwa obliczono na kwotę 152,01zł.

Te też należności należało zasądzić od pozwanej z odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa (data nadania pozwu na pocztę- 28.08.17r.. Wobec nieprzewidzenia w umowie wysokości odsetek za opóźnienie od odsetek, od kwoty 152,01 zł zgodnie z zasadą z art. 481§1kc zasądzono w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie.

Wskutek dokonanego wyliczenia sąd okręgowy doszedł do przekonania, że roszczenie powodów w części nie zasługuje na uwzględnienie w tej części zatem powództwo oddalił.

Rozstrzygnięcie oparto na art. 386§1kpc.

Dalej idąca apelacja z przyczyn opisanych w uzasadnieniu została oddalona – na podstawie art. 385kpc.

Zmianę rozstrzygnięcia o kosztach w związku z częściowym uwzględnieniem powództwa oparto na art. 100 kpc, ustalając że powodowie wygrali sprawę w 87%.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 100 kpc, zważając że jedynie pozwana zgłosiła wniosek o ich przyznanie. Zatem zasądzono od powodów na rzecz pozwanej solidarnie 13% poniesionych przez nią kosztów (13% z 550zł(450zł- wynagrodzenie pełnomocnika i 100 zł opłaty od apelacji),

Z tych powodów orzeczono jak w sentencji.

SSO Gabriela Sobczyk